

Církev a majetek

Foto: Zx sestra Gregoria; Ondřej P. Vaněček / koláž: MSI

V reakci na často velmi vášnivou debatu o navrácení církevního majetku připravilo Tiskové středisko České biskupské konference odpovědi na časté otázky a nejasnosti. Přináší přehledné informace k problematice částečného majetkového narovnání vztahů s církvemi a náboženskými společnostmi.

Proč má být majetkové vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi provedeno?

Jde v první řadě o zmírnění křivd spáchaných za minulého režimu. Stát si nemůže ponechat majetek, který mu nenáleží. Majetkovým vyrovnáním se církve stanou ekonomicky samostatnými a přestanou být hospodářsky závislé na státu.

Vyrovnání s církvemi je nutné provést co nejdříve i kvůli stanovisku Ústavního soudu, který opakovaně upozorňuje na to, že nečinnost ve věci vyrovnání státu s církvemi je protiústavní. Soud v roce

2010 potvrdil, že na straně církví existuje legitimní očekávání, že jejich historický majetek bude státem vypořádán, a dostaly tudíž možnost podávat v dané věci žaloby. Takový postup by ale v důsledku vedl k živelnému vydávání majetku nejen státu, ale i obcí, krajů a fyzických a právnických osob. Zákon o vyrovnání nestátní majetky z navrácení vynechává. Z tohoto hlediska jde o optimální řešení. Velký zájem na tomto zákonu mají také obce, protože mnohé z nich mají na svém území zablokovaný církevní majetek a kvůli tomu se nemohou rozvíjet, někde dokonce nemo-

hou dělat potřebné kanalizace a inženýrské sítě či pokračovat ve výstavbě. Tím utíkají i evropské dotace, které by tyto obce mohly získat. Oprávněně to berou jako křivdu.

Jaká je hodnota nahrazovaného majetku?

Celkem byly náhrady vyčísleny už v roce 2007, a to v hodnotě 134 miliard korun. Vycházelo se při tom z údajů, které dodaly církve a náboženské společnosti, a z materiálů Pozemkového fondu ČR i Lesů ČR.

Stát si nemůže ponechat majetek, který mu nenáleží...

Foto: Flickr, BLMOregon (CC BY 2.0) (nahofe); Flickr, Johnny Grim (CC BY-NC-ND 2.0)

Jak bude vypadat finanční kompenzace?

Částka 59 miliard nebude splacena najednou. Stát se s církvemi dohodl na vzájemně výhodných podmínkách a tato částka bude splácena po dobu 30 let, a to pouze s přihlédnutím k výši inflace (to znamená, že nebude nijak dále úročena, tak jak s tím počítal zákon navržený v roce 2007 – pozn. redakce).

Jakým způsobem bude Církev žádat o navrácení svého majetku?

Žádosti budou podávat jednotlivé církevní subjekty – každá farnost či klášter zvlášť. Bude tedy několik tisíc žadatelů, kteří budou muset dokazovat své právo na vrácení. Stát pak případ od případu přezkoumá, zda na to má dotčený subjekt nárok.

Proč Církev nezveřejní seznamy majetku, který má být vrácen?

Církve si pro svou vlastní potřebu vytvořily seznamy majetku, o němž se domnívají, že jim má být navrácen. Tyto seznamy jsou interní povahy a nechceme je vydávat.

Má to několik důvodů. Jedním z nich je skutečnost, že tam, kde je takový seznam znám, dochází k pokusům buď majetek před navrácením schovat; případně, jde-li o lesy, dochází k jejich těžbě, takže ty pak nemohou přinést potřebný užitek.

Proč není možné použít výčtový zákon?

Výčtová metoda je nevhodná, resp. nemožná hned z několika důvodů. Vzhledem ke standardu rozhodování Ústavního soudu by mohla být označena za protiústavní, neboť by se jednalo o individuální právní akt. Tedy o něco, co Ústavní soud již několikrát zrušil.

Český úřad zeměměřičský a katastrální označil tuto metodu navíc za naprosto nereálnou a nesplnitelnou. Je totiž jednak značně chybová, jednak by nebylo možné do okamžiku nabytí >

účinnosti zákona zajistit „znehynění“ údajů v katastru, což by vedlo k tomu, že některé vydávané nemovitosti nebudou právně v katastru vůbec existovat či jejich označení nebude odpovídat aktuálnímu stavu.

Proč Církev odmítá návrh vytvořit veřejnoprávní fond, který by majetek spravoval?

Takový návrh znamená, že majetek se původním majitelům nevrátí. V podstatě tedy zachovává stav, který máme dnes. Způsob, kdy je majetek roztroušený po celé republice spravován centrálně, naprosto nefunguje a navíc je nesmírně náchylný na rozkradení. Také neodpovídá tomu, že Církev v historii majetek spravovala decentralizovaně, podle místních potřeb.

Co je příspěvek na chod církvi a co se s ním stane?

Stát v tuto chvíli přispívá na platy duchovních, zaměstnanců a na chod sedmnácti církvi a náboženských společností. Jen v roce 2011 dosáhly tyto příspěvky výše 1,42 miliardy korun. Pokud by letos zákon o vyrovnání přijat nebyl, příspěvky požadované ze státního rozpočtu by se dále zvyšovaly. Letos totiž uplyne deset let od registrace některých nových církvi a náboženských společností. Pokud by tyto získaly ve svůj prospěch podpisy jednoho promile obyvatel ČR, tedy zhruba 11 000 podpisů lidí, kteří nemusí být s těmito uskupeními ani nijak oficiálně svázáni, příspěvek by jim musel být ze státního rozpočtu vyplácen též. Pokud zákon o vyrovnání s církvemi přijat bude, bude příspěvek vyplácen ještě po dobu

sedmnácti let. Díky Deklaraci shody, již s církvemi a náboženskými společnostmi uzavřel Jiří Besser, bude první tři roky příspěvek zmrazen na jeho výši z roku 2011 a po třech letech se začne postupně snižovat o 5% ročně. Díky tomuto opatření se zabrání navyšování vydávaných příspěvků například o valorizaci platů duchovních. Navíc, jelikož je výše splátek přesně určena, může s nimi každý tvůrce státního rozpočtu předem počítat.

Co přinese vyrovnání s církvemi českým obcím?

Velkou úlevou bude narovnání zejména pro více než pět set českých obcí. Budou totiž zrušena tzv. blokační ustanovení, která jednak znemožňovala nakládání s majetkem, u něž nebyly vztahy mezi státem a církví jasné, jednak nebylo možné například na opravy tohoto majetku čerpat dotace. Konečně se obce začnou rozvíjet. Doposud totiž blokováný majetek znemožňoval schvalování územních plánů a byl spravován z obecních peněz, přestože obci nepatří. Bez schváleného územního plánu není možné

Majetek bude vydělávat na výplaty pro kněze a zaměstnance Církve v době, až na ně přestane přispívat stát.

Bude-li na víc, budou se podporovat školy a charity.

Foto: sestra Gregoria

Foto: Flickr, Mr. Guep (CC BY-NC-SA 2.0); Flickr, OleganD01 (CC BY 2.0)

Dvě miliardy pro církve vypadají jako strašné číslo, pokud ho nepostavíme vedle jiných: třeba vedle cca 20 miliard ročně na sluneční elektrárny, které vyrostly na nejlepších polích...

čerpat dotace z žádného dotačního programu. Po proběhnutí vyrovnání s církvemi budou majetkové vztahy vypořádány a obce budou moci konečně žádat dotace z programů EU na roky 2014–2020. Majetku, který doposud ležel ladem, se konečně dostane plného využití.

Co přinese církvím a náboženským společnostem?

Církev se stanou ekonomicky nezávislémi. Začnou samy rozhodovat o využívání svého majetku, o vlastních investicích, budou hradit náklady spojené s chodem institucí, platy duchovních a zaměstnanců.

Jak bude s církevním majetkem naloženo po jeho vrácení?

O správu se budou starat jednotlivá biskupství. Použijí ho tak, aby vydělával na výplaty pro kněze a zaměstnance Církve v době, až na ně přestane přispívat stát.

Většina polností bude dále pronajímána těm, kdo na nich pracují dnes. Pro správu lesů vytvoří svou společnost, ale v lese budou asi většinou zase pracovat ti, kteří tam pracují dnes. Výtěžky půjdou do centrální pokladny na výplaty kněží a pastoračních asistentů. Bude-li na víc, budou se podporovat školy a charity.

Budou zase některá biskupství bohatá a jiná chudá?

Rozdělovat se bude podle nového klíče, který by měl být spravedlivý, pokud je to

v lidských silách. Počítá se i se solidaritou a spoluprací. Některá biskupství budou asi hospodařit i společně.

Zvládne Církev tak velké ekonomické úkoly, když na ně nebyla zvyklá?

Naše generace na to opravdu nebyla zvyklá, ale Církev to zvládala po staletí. Proč by to neměla zvládat dál? I když se k Církvě hlásí menšina národa, přece jen je to dost velké procento lidí, aby se mezi nimi našli lidé schopní a vzdělaní.

Kde vezme stát v době krize 2 miliardy ročně na vyrovnání s církvemi?

Dvě miliardy vypadají jako strašné číslo, pokud ho nepostavíme vedle jiných. Například učitelé pohrozili stávkou a školství dostalo na rok o 4 miliardy víc. V novinách čteme, že státní podpora na obnovitelné zdroje činí ročně 35 miliard. Z toho 60% dělají sluneční elektrárny, které vyrostly na nejlepších polích jako houby po dešti, protože se na tom dá rychle zbohatnout.

Na co Církev potřebuje majetek? Nemá být chudá?

Duchovním záležití především na duchovním rozměru církevního společenství, ale vědí, že nejsme duchové bytosti a potřebujeme aspoň skromné hmotné zajištění.

Máme také řadu zaměstnanců, kteří mají rodiny. Ty nemůžeme trestat za to, že pracují pro Církev. Stejně dostávají platy hluboko pod průměrnou mzdou...

Tiskové středisko ČBK a www.apha.cz (autor František Jemelka, zkráceno, nadpis a perex redakce, doplněny aktualizující redakční úpravy) ■

Církev – největší „sponzor“ státu

Nyní stát dává na církve podle zákona č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církvi cca 1,4 mld. Kč ročně. Dle analýzy Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické je roční výnos ze zabaveného církevního majetku cca 3 mld. Kč. (dle vyjádření Pavly Bendové, ředitelky odboru církvi Ministerstva kultury – zdroj: ekonom.ihned.cz)

Současná situace je tedy přesně opačná, než jak si většina lidí myslí. Není to stát, kdo v konečném součtu přispívá na chod církvi, ale církve (téměř výhradně katolická církev) jsou nyní asi největším sponzorem státu – byť nedobrovolným –, a to částkou cca 1,6 mld. Kč ročně...

Kde se vzal majetek Církve?

Někteří se dnes snaží zpochybnit i to, že Církev vůbec nějaký majetek vlastnila... Také na otázky o původu církevního majetku uvádí materiál Tiskového střediska ČBK zajímavá a pro mnohé málo známá fakta.

Foto: Ondřej P. Vaněček

Jak Církev k majetku v minulosti přišla?

Nedá se mluvit o církevním majetku jako celku a o Církvi jako jediném bohatém vlastníkově. Všechno mělo své určení k zabezpečování konkrétních cílů. Když měla být založena nová farnost, musel být zabezpečen provoz. To znamená, že se muselo pořídit pole či les, na němž se živil farář. Podobně patřily některé pozemky kostelům. Z výtěžku takových pozemků se opravoval kostel. Majetek biskupství

sloužil k zabezpečení domácnosti biskupa a jeho pracovníků, pro zabezpečení kněžského semináře atd.

Někteří tvrdí, že majetek Církvi nikdy nepatřil, takže není co vracet.

Popírání vlastnictví majetku církvi v minulosti je nepřijatelný a nehistorický přístup. V dobách, kdy Církev nabyla či vytvořila většinu majetku, který se stane předmětem narovnání, se na vlastnictví či

vymezení soukromého a veřejného nahlíželo zcela odlišným pohledem; dívat se na problematiku tohoto vlastnictví jako člověk žijící ve 21. století tedy není možné. Právní dokumenty i legislativa věnující se této problematice a vzniklé na našem území v různých epochách podstatu církevního vlastnictví nikdy nezpochybnily.

Například již v listině olomouckého biskupa Zdíka o přenesení biskupského kostela od sv. Petra ke sv. Václavovi (datována rokem 1141) nalezneme soupis majetku spadající pod nový sídelní kostel. I v Zemských deskách z dob vlády Přemysla Otakara II. nalézáme písemné doklady o tom, že různé církevní subjekty jako například biskupství, kapituly, farnosti atd. jsou vlastníky svého majetku.

Rovněž v moderní době bylo vlastnictví Církve uznáváno; je tak třeba odmít-

Popírání vlastnictví majetku církvi v minulosti je nepřijatelný a nehistorický přístup.

nout tezi postavenou na tom, že Církev měla od josefínských dob majetek jen jakoby v pronájmu. Za vlastníka považoval Církev občanský zákoník z roku 1811 i Československý stát po roce 1918. Důkazem toho je pozemková reforma (dle zákona ze 16. dubna 1919, který stanovil zábor pozemků nad 150 ha zemědělské půdy nebo nad 250 ha celkové půdy – 8. dubna 1920 pak vstoupil v platnost náhradový zákon, který určoval velikost náhrady za zabranou půdu – pozn. redakce), která zacházela s církevními majiteli jako s kterýmkoli jiným soukromým vlastníkem a tzv. veřejné vlastnictví, tedy vlastnictví státu, krajů či obcí, bylo naopak ze záboru vyloučeno. Konfiskovat něco sobě samotnému (tedy státu) nelze.

Proč chce Církev vrátit pozemky, které kdysi dostala od státu darem?

Ano, najdeme ještě kláštery, které dostaly třeba ve 13. století od krále pozemky, na nichž měly vybudovat klášter. Cisterciáci dostávali nejčastěji bažiny, které si měli vysušit a na nich stavět a budovat (například Velehrad). Proč tehdy král zval mnichy do různých krajů své země? Věděl, že dají lidem práci a naučí je novým zemědělským metodám, hospodaření, ale i stavebnictví, a to nemluvíme o přímém vzdělávání. Za tuto jejich službu veřejnosti jim dopředu zaplatil pozemkem. Nedělá se dnes totéž, když stát nabízí cizím firmám, které dají našim lidem práci, na několik let daňové práz-

Cisterciácký klášter ve Vyšším Brodě

Foto: © CzechTourism.com

Král věděl, že dají lidem práci a naučí je hospodaření, ale i stavebnictví, a to nemluvíme o přímém vzdělávání. Za tuto jejich službu veřejnosti jim dopředu zaplatil pozemkem.

Mniši při zemědělských pracích

Foto: Flickr by jimforest (CC BY-NC-ND 2.0)

niny? Nedává i EU podnikatelům dotace na nová pracovní místa a vzdělávací projekty? Pokud je projekt úspěšný, podnikatel nic nevrací. Ty kláštery tehdy splnily dané projekty velmi úspěšně.

Tiskové středisko ČBK a www.apha.cz
(autor František Jemelka, zkráceno, nadpis a perex redakce) ■

Pokud je projekt úspěšný, podnikatel nic nevrací. Ty kláštery tehdy splnily dané projekty velmi úspěšně.